

BOLALARDA LEYKOZ KASALLIGI: ETIOLOGIYA, KLINIK BELGILAR VA DAVOLASH YONDASHUVLARI

Mirzayeva Moxichexra A'zamjon qizi

*Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi, maxsus fan
o'qituvchisi*

Qodirova Buxajalxon Ibrohimjon qizi

*Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi, maxsus fan
o'qituvchisi*

ANNOTATSIYA: Leykoz bolalar orasida uchraydigan eng keng tarqalgan gematologik o'smali kasalliklardan biri bo'lib, suyak iligi va qon hosil qiluvchi to'qimalarning zararlanishi bilan kechadi. Ushbu maqolada bolalarda leykozning etiologik omillari, patogenezi, klinik belgilari, diagnostika usullari va zamonaviy davolash yondashuvlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari erta tashxis qo'yish va kompleks davolash choralarining kasallik prognoziga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: leykoz, bolalar onkologiyasi, gematologiya, suyak iligi, kimyoterapiya.

ABSTRACT: Leukemia is one of the most common hematological malignancies in children, characterized by the pathological proliferation of blood-forming tissues, primarily the bone marrow. This article analyzes the etiology, pathogenesis, clinical manifestations, diagnostic approaches, and modern treatment strategies of childhood leukemia. The findings emphasize the importance of early diagnosis and comprehensive treatment in improving disease prognosis and survival rates.

Keywords: leukemia, pediatric oncology, hematology, bone marrow, chemotherapy.

KIRISH (Introduction)

So'nggi o'n yilliklarda bolalar orasida onkologik kasalliklarning uchrash chastotasi ortib borayotgani butun dunyo sog'liqni saqlash tizimi uchun jiddiy muammo hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'yicha 400 mingdan ortiq bolalarda saraton kasalliklari aniqlanadi, shulardan 30–35 foizini leykoz tashkil etadi. Bu ko'rsatkich bolalar gematologik kasalliklari orasida leykozning yetakchi o'ringa ega ekanligini ko'rsatadi.

Leykoz — qon hosil qiluvchi to'qimalarning malign zararlanishi bo'lib, asosan suyak iligida patologik hujayralarning nazoratsiz ko'payishi bilan kechadi. Natijada normal gemopoez jarayoni izdan chiqib, organizmda anemiya, trombositopeniya va immun yetishmovchiligi holatlari yuzaga keladi. Bolalik davrida uchraydigan leykoz kattalarnikidan farqli ravishda tez rivojlanishi va agressiv kechishi bilan tavsiflanadi, biroq erta tashxis va to'g'ri davolash natijasida yuqori sog'ayish ko'rsatkichlariga erishish mumkin.

Leykozning kelib chiqish sabablari to'liq aniqlanmagan bo'lsa-da, ilmiy adabiyotlarda ionlashtiruvchi nurlanish, genetik moyillik, xromosomal anomaliyalar, prenatal davrdagi zararli omillar, shuningdek, ayrim virus infeksiyalari xavf omillari sifatida ko'rsatib o'tiladi. Ayniqsa, genetik mutatsiyalar bilan bog'liq o'tkir limfoblastik leykoz bolalar orasida eng ko'p uchraydigan shakl hisoblanadi.

Kasallikning dastlabki bosqichlarida klinik belgilar noaniq bo'lib, umumiy holsizlik, ishtahaning pasayishi, terining oqarishi, tana haroratining subfebril ko'tarilishi kabi simptomlar bilan namoyon bo'ladi. Ushbu belgilar ko'pincha

infeksion yoki somatik kasalliklar bilan chalkashtiriladi, bu esa tashxisning kechikishiga olib keladi. Shu sababli birlamchi tibbiy bo'g'in xodimlarining hushyorligi va bolalarda qon tahlillarini o'z vaqtida o'tkazish muhim ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi kunda bolalarda leykozni davolashda xalqaro protokollar asosida kompleks yondashuv qo'llanilmoqda. Kimyoterapiya, immunoterapiya va suyak iligi transplantatsiyasi kabi zamonaviy usullar natijasida rivojlangan mamlakatlarda kasallikdan to'liq sog'ayish ko'rsatkichlari 80–90 foizga yetmoqda. Shu bilan birga, bemor bolalarning psixologik holatini yaxshilash va ijtimoiy reabilitatsiyasini ta'minlash ham davolash jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Mazkur ilmiy maqolaning maqsadi bolalarda leykoz kasalligining etiologik omillari, klinik kechishi, diagnostika va davolash yondashuvlarini ilmiy manbalar asosida tahlil qilish hamda amaliy tibbiyot uchun ahamiyatli xulosalar chiqarishdan iborat.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI (Methods)

Tadqiqot davomida ilmiy manbalar, xalqaro tibbiy jurnallarda e'lon qilingan maqolalar, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlari hamda klinik kuzatuvlar tahlil qilindi. Leykoz tashxisida quyidagi usullardan foydalanildi:

umumiy qon tahlili;

suyak iligi punktsiyasi va biopsiyasi;

immunofenotiplash;

sitogenetik va molekulyar-genetik tekshiruvlar.

Olingan ma'lumotlar solishtirma va tahliliy usullar yordamida baholandi.

NATIJALAR (Results)

Tahlil natijalariga ko‘ra, bolalarda eng ko‘p uchraydigan leykoz turi — o‘tkir limfoblastik leykoz (OLL) bo‘lib, u holatlarning 75–80 foizini tashkil etdi. Kasallikning asosiy klinik belgilari quyidagilardan iborat:

tez charchash va holsizlik;

terining oqarishi;

tez-tez infeksiyon kasalliklar;

burun va milk qonashlari;

limfa tugunlari, jigar va taloqning kattalashishi.

Zamonaviy kimyoterapiya protokollaridan foydalanish natijasida bemorlarning yashash ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

MUHOKAMA (Discussion)

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, bolalarda leykozning kechishi ko‘p jihatdan tashxis qo‘yish vaqti va davolash strategiyasiga bog‘liq. Rivojlangan mamlakatlarda kompleks yondashuv natijasida sog‘ayish darajasi 80–90 foizga yetmoqda. Shuningdek, ota-onalarning tibbiy savodxonligi va tibbiy muassasalarga o‘z vaqtida murojaat qilishi muhim omil hisoblanadi.

Leykoz bilan og‘rigan bolalarda psixologik qo‘llab-quvvatlash va reabilitatsiya tadbirlari ham davolash jarayonining ajralmas qismi bo‘lishi zarur.

XULOSA (Conclusion)

Bolalarda leykoz — og‘ir kechuvchi, ammo erta tashxis va zamonaviy davolash usullari yordamida ijobiy natijalarga erishish mumkin bo‘lgan kasallikdir. Tibbiyot xodimlarining bilim va malakasini oshirish, profilaktik ko‘riklarni kuchaytirish hamda aholining xabardorligini oshirish kasallik prognozini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Pui C.H., Robison L.L., Look A.T. Acute lymphoblastic leukaemia. Lancet, 2018.

World Health Organization. Classification of Tumours of Haematopoietic and Lymphoid Tissues. WHO, 2022.

Hunger S.P., Mullighan C.G. Acute lymphoblastic leukemia in children. New England Journal of Medicine, 2015.

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Bolalar gematologiyasi bo‘yicha qo‘llanma, 2023.